

Sygn. akt IV U 1502/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Marzena Górczyńska-Bebłot

Protokolant starszy sekretarz sądowy Karina Zbroińska

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 roku w Częstochowie

sprawy K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o rentę socjalną

na skutek odwołania K. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 28 listopada 2014 roku Nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 28 listopada 2014 roku numer (...) i przyznaje K. S. prawo do renty socjalnej na okres od 1 listopada 2014 roku do 31 października 2019 roku;

2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. na rzecz ubezpieczonej K. S. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 1502/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 listopada 2014 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił przyznania K. S. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że orzeczeniem z dnia 21 listopada 2014 roku komisja lekarska ZUS uznała, że wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do pracy, w związku z czym nie przysługuje jej prawo do żądanego świadczenia.

Odwołanie od powyżej decyzji wniosła K. S., domagając się jej zmiany i przyznania jej prawa do renty socjalnej, a także zasądzenia na jej rzecz od organu rentowego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że jej stan zdrowia, w szczególności astma oraz pozapalne zwłknięcia stawu biodrowego oraz dalsze zapalenia stawów biodrowych, czego skutkiem jest koślawość kolana lewego

i prawego oraz zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa, czyni ją całkowicie niezdolną do pracy z uwagi na trudności z poruszaniem się i niemożnością pozostawania w pozycji wymuszonej, choćby siedzącej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2016 roku Sąd Okręgowy w Częstochowie zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonej prawo do renty socjalnej na okres 5 lat od dnia 1 listopada 2014 roku oraz zasądził na jej rzecz kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na podstawie dokumentacji znajdującej się aktach rentowych Sąd I instancji ustalił, że K. S. urodziła się w dniu (...) i posiada wyższe wykształcenie (magister pedagogiki). W okresie od 30 listopada 2011 roku do 31 października 2014 roku ubezpieczona była uprawniona do pobierania renty socjalnej, a w dniu 25 września 2014 roku złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do tego świadczenia na dalszy okres czasu. Rozpoznając powyższy wniosek organ rentowy skierował odwołującą na badanie przez lekarza orzecznika, który orzeczeniem z dnia 22 października 2014 roku stwierdził, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy. Stanowisko to na skutek sprzeciwu ubezpieczonej podtrzymała komisja lekarska przy Oddziale ZUS w C. orzeczeniem z dnia 21 listopada 2014 roku.

Celem weryfikacji w/w orzeczeń lekarskich Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego lekarza specjalności z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii G. M.. W oparciu o tę opinię Sąd ustalił, że z uwagi na wrodzone zwichnięcie stawów biodrowych oraz stan po leczeniu operacyjnym biodra prawego w 1997 roku, odwołująca nadal jest całkowicie niezdolna do pracy z przyczyn chirurgiczno-ortopedycznych na okres 5 lat, licząc od daty wstrzymania jej świadczenia rentowego, tj. od dnia 31 października 2014 roku, przy czym niezdolność ta pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed dniem 21 lipca 2013 roku. Jak podkreślał Sąd, zgodnie z twierdzeniami biegłego w stanie zdrowia odwołującej, w stosunku do badania z dnia 25 października 2012 roku, kiedy to została uznana przez organ rentowy za całkowicie niezdolną do pracy, nie zaszła żadna poprawa. Dalej Sąd zauważył, że badaniem przedmiotowym przeprowadzonym przez biegłego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii stwierdzono u ubezpieczonej nadal ograniczenie ruchomości obu stawów biodrowych we wszystkich płaszczyznach i zakresach, z przewagą po stronie prawej, co uniemożliwia jej swobodne poruszanie się, długotrwałe przebywanie w wymuszonych pozycjach ciała, wchodzenie i schodzenie ze schodów oraz sprawia, że jej chód jest utykający – kaczkowy.

Nadto, na podstawie opinii biegłej sądowej z zakresu interny i chorób płuc K. G., Sąd Okręgowy ustalił, że u odwołującej rozpoznaje się także astmę oskrzelową przewlekłą, stabilną, bez upośledzenia wentylacji oraz alergiczny nieżyt nosa całoroczny, które to schorzenia nie czynią jej jednak całkowicie ani częściowo niezdolną do pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że odwołanie K. S. zasługiwało na uwzględnienie.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy przywołał treść art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (tekst jednolity Dz. U.

z 2013 roku, poz. 982 ze zm.) i stwierdził, że renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Dalej Sąd wskazał, że w myśl art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych niezdolną do pracy

w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu oraz przywołał definicje całkowitej i częściowej niezdolności do pracy zawarte w art. 12 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej.

W kontekście powyższego spór w sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy K. S. jest całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w okresach, o których mowa w przepisie art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Oceniając stan zdrowia odwołującej Sąd Okręgowy oparł się na opinii biegłego sądowego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii G. M., zgodnie

z którą wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy na okres pięciu lat, poczynając od dnia 31 października 2014 roku, a niezdolność ta związana jest

z naruszeniami sprawności organizmu powstałymi w trakcie nauki w szkole wyższej przed ukończeniem przez nią 25 roku życia. Powyższą opinię Sąd Okręgowy uznał za miarodajną, albowiem jak stwierdził została ona wydana przez biegłego sądowego legitymującego się wieloletnim doświadczeniem zawodowym i orzecznictwem, oraz poprzedzona została bezpośrednim badaniem ubezpieczonej i dokładną analizą znajdującą się w aktach rentowych dokumentacji medycznej z przebiegu jej dotychczasowego leczenia. Ponadto w ocenie Sądu istotne jest także, że opinia ta uwzględnia wiek ubezpieczonej, aktualne nasilenie występujących u niej schorzeń, dotychczasowy przebieg choroby, a także przebieg jej dotychczasowego leczenia, zaś jej wnioski końcowe zostały w przekonujący sposób uzasadnione. Jednocześnie Sąd I instancji nie podzielił zarzutów organu rentowego do tej opinii, uznając

że stanowią one jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi zapatrywaniami biegłego i jako takie nie zasługują na uwzględnienie. Przypisując opinii biegłego lekarza z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii walor wiarygodności Sąd podkreślał, że organ rentowy nie kwestionował medycznych ustaleń biegłego, w tym ustalenia, że od dnia 25 października 2012 roku, kiedy to ubezpieczona została uznana za całkowicie niezdolną do pracy przez lekarza orzecznika ZUS, w stanie jej zdrowia nie zaszła żadna istotna poprawa. W ocenie Sądu faktycznie jedyny zarzut organu rentowego odnosił się do faktu nabycia przez K. S. nowych kwalifikacji zawodowych (ukończenie studiów wyższych), co w ocenie organu rentowego ma wskazywać na konieczność rozpatrywania jej niezdolności do pracy również w kontekście prac umysłowych. Odnosząc się do powyższego Sąd Okręgowy zauważył, że organ rentowy pomija, iż orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 25 października 2012 roku ubezpieczona została uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy, tj. niezdolną do wykonywania jakiejkolwiek pracy,

a nie tylko takiej, do jakiej posiadała wówczas kwalifikacje. W konsekwencji zdaniem Sądu, skoro w stanie zdrowia odwołującej nie zaszła żadna istotna zmiana - czego ZUS nie kwestionuje - to nadal pozostaje ona niezdolna do wykonywania jakiejkolwiek pracy, a co za tym idzie nabycie przez nią dodatkowych kwalifikacji zawodowych nie ma istotnego znaczenia. Jednocześnie Sąd stwierdził, że organ rentowy wskazując na nabycie przez ubezpieczoną nowych kwalifikacji zawodowych podnosił, że w jego ocenie obecnie należałoby uwzględnić jej kompetencje do wykonywania pracy umysłowej, głównie siedzącej, a jak wynika wprost

z niekwestionowanej pod względem medycznym opinii biegłego G. M., z uwagi na stan zdrowia odwołująca nie może długotrwale przebywać w wymuszonych pozycjach ciała, jaką niewątpliwie jest pozycja siedząca.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Częstochowie uwzględnił odwołanie ubezpieczonej, uznając je za uzasadnione i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał jej prawo do renty socjalnej na okres pięciu lat, poczynając od dnia 1 listopada 2014 roku, zasądzając jednocześnie na rzecz odwołującej zwrot kosztów procesu.

Wyrok Sądu I instancji zaskarżył apelacją organ rentowy, zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy,
- z uwagi na przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia opinii biegłego sądowego

z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii, sprzecznej z zasadami orzecznictwa lekarskiego oraz niedopuszczenie opinii uzupełniającej lub opinii innego biegłego ortopedy, mimo zgłoszenia przez niego takiego wniosku;

- w konsekwencji naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej w zw. z art. 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do renty socjalnej, w sytuacji gdy nie jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Podnosząc te zarzuty apelujący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ubezpieczonej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Równocześnie skarżący wnosił

o uzupełnienie postępowania dowodowego przez zasięgnięcie opinii uzupełniającej biegłego ortopedy lub dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z tego zakresu, celem ustalenia, czy ubezpieczona jest niezdolna do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a w szczególności pracy pedagoga.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że Sąd I instancji wyrokując w rozpoznawanej sprawie oparł się w całości na opinii biegłego specjalisty z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii, która pomija istotne okoliczności. Mianowicie w dacie uznania odwołującej przez lekarza orzecznika ZUS za całkowicie niezdolną do pracy (w 2012 roku), nie posiadała ona jeszcze wykształcenia umożliwiającego wykonywanie pracy umysłowej, gdyż była dopiero studentką, a tym samym jako osoba bez zawodu, predysponowana była do prac generalnie fizycznych, których z powodu stanu zdrowia nie była w stanie wykonywać. Natomiast aktualnie uzyskała już ona dyplom wyższej uczelni, zdobyła wykształcenie wyższe i kwalifikacje do pracy głównie siedzącej. W ocenie skarżącego wprowadzie K. S. porusza się chodem kaczkowatym, ale zakres ruchomości bioder umożliwia jej przyjmowanie pozycji siedzącej i przebywanie w niej, a tym samym nie można uznać, aby w postępowaniu udowodniono, że ubezpieczona nie może pracować w zdobytym zawodzie, choćby w ograniczonym częściowo zakresie obowiązków (jak dla częściowej niezdolności do pracy).

Zdaniem apelującego biegły ortopeda powołany przez Sąd w niniejszej sprawie, skoncentrował się jedynie na dowodzeniu braku poprawy w stanie zdrowia odwołującej, ale nie uwzględnił nowych okoliczności pozamedycznych, jakie zaszły od czasu badania orzeczniczego z 2012 roku.

W ocenie apelującego wbrew stanowisku Sądu zawartym w uzasadnieniu wyroku, ocena stanu zdrowia tzn. aspektu biologicznego (ocena naruszenia sprawności) nie jest jedyną mającą znaczenie w orzecznictwie rentowym, a brak zmiany w stanie zdrowia nie przesądza o braku zmiany w możliwości wykonywania pracy, zwłaszcza gdy nabywane są nowe kwalifikacje i kompetencje.

Jak podkreślał apelujący obowiązująca ustawa emerytalna jednoznacznie wskazuje, że przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się:

- 1) stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji;
- 2) możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

W ocenie skarżącego Sąd I instancji w toku postępowania dowodowego w niniejszej sprawie, nie uwzględnił istotnego elementu orzekania o niezdolności do pracy, jakim jest podnoszenie wykształcenia, zmiana kwalifikacji, zdobywanie nowych kompetencji i zawodu, mimo, że element ten winien być, zgodnie z ustawą emerytalną, oceniany równolegle z oceną stanu zdrowia i dopiero przy uwzględnieniu obu elementów można rozstrzygać o częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy.

Wreszcie apelujący podnosił, że z uwagi na okoliczność, że przedmiotowa opinia biegłego ortopedy budziła duże wątpliwości pod względem jej rzetelności, organ rentowy w trakcie postępowania przed Sądem I instancji, wnosił o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego ortopedy, celem ustalenia, czy ubezpieczona jest niezdolna do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a w szczególności pracy pedagoga. Nieuwzględnienie tego wniosku spowodowało niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia istoty sporu, co czyni w ocenie organu rentowego apelację w pełni zasadną.

Po rozpoznaniu apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 21 września 2016 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie w całości i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W uzasadnieniu wyroku Sąd II instancji wskazał, że w rozpoznawanej sprawie spór dotyczył uprawnień K. S. do renty socjalnej i koncentrował się wokół przesłanki związanej z istnieniem dalszej całkowitej niezdolności do pracy. Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było więc ustalenie, czy K. S., która od 2007 roku pobierała rentę socjalną wobec stwierdzenia u niej okresowo całkowitej niezdolności do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej, jako jednej z przesłanek określonych w powołanym przepisie wymaganych do nabycia uprawnień do renty socjalnej, jest nadal po dniu 30 października 2014 roku całkowicie niezdolna do pracy.

Z mocy art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z art. 15 ustawy cytowanej powyżej, całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Sąd II instancji wskazał, że dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” należy brać przy tym pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do jakiegokolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania w związku z wykonywaniem jakiegokolwiek pracy). Obiektywna możliwość podjęcia dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych może być brana pod uwagę tylko wówczas, gdy pobierający rentę jest nadal niezdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, gdyż te aspekty muszą występować łącznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 roku, II UK 399/09, LEX nr 611421).

Nie sposób również zdaniem Sądu Apelacyjnego nie zauważyć, że przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu, jednakże legitymowanie się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (art. 4 ust. 2 ustawy z 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) nie jest równoznaczne ze spełnieniem przesłanki całkowitej niezdolności do pracy o której mowa w art. 4 cytowanej ustawy o rencie socjalnej, ani z pojęciem „niezdolności do pracy” z art. 12 ust. 2 przywołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego też brak całkowitej niezdolności do pracy w rozumieniu tego ostatniego przepisu uniemożliwia przyznanie prawa do renty socjalnej uzależnionego – po myśli art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej – właśnie od stwierdzenia takiej niezdolności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 roku, I UK 370/11, LEX nr 1215126 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 roku, II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Zdaniem Sądu II instancji należy mieć także na względzie, że posługując się przesłanką niezdolności do „jakiegokolwiek pracy”, ustawodawca zastrzegł w art. 13 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu, że jej stwierdzeniu nie stoi na przeszkodzie zachowanie zdolności do pracy w warunkach specjalnie stworzonych dla osoby niepełnosprawnej. Nie ma więc przeszkód w ustaleniu całkowitej niezdolności do pracy, mimo zachowania zdolności do pracy, które może wykonywać osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zatrudniona

w zakładzie pracy chronionej, czyli w warunkach, o jakich mowa w art. 28 lub 29 wspomnianej ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, albo w zakładzie aktywności zawodowej lub na przystosowanym stanowisku pracy osoby niepełnosprawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 2000 roku, II UKN 134/00, OSNAPiUS 2000, nr 15, poz. 369 oraz z dnia 8 maja 2007 roku, II UK 192/06 OSNP 2008, nr 11-12, poz. 173).

Sąd Apelacyjny zaznaczył także, że renta socjalna ma charakter świadczenia zabezpieczającego, a jej celem jest kompensowanie braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem na rynek pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2010 roku, II UK 172/09, LEX nr 584202). Nadto ocena niezdolności do pracy przebiega w dwóch płaszczyznach: medycznej (biologicznej) jak i socjalnej (ekonomicznej).

Przenosząc te ogólne rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd II instancji stwierdził, że chociaż dla wyjaśnienia spornej kwestii dalszej całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonej Sąd I instancji przeprowadził dowód z opinii biegłego specjalisty z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii oraz biegłego z zakresu chorób płuc, to jednak zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na uznanie, że Sąd ten rozstrzygnął istotę sporu. Mianowicie Sąd Okręgowy wyrokując w rozpoznawanej sprawie oparł się wyłącznie na opinii biegłego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii, która głównie skupiała się na braku istotnej poprawy stanu zdrowia ubezpieczonej, i w żaden sposób nie odnosiła się do zmiany jaka nastąpiła w poziomie jej kwalifikacji zawodowych. Powyższy błąd co do prawa i pominięcie socjalno-ekonomicznego aspektu oceny zdolności do pracy ubezpieczonej, rzutował na dokonaną przez Sąd ocenę wyników postępowania dowodowego i ostatecznie doprowadził do oparcia wyroku na treści opinii biegłego odnoszącej się do oceny niezdolności do pracy tylko na płaszczyźnie medycznej (biologicznej).

W konsekwencji uzasadniony jest zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c., albowiem Sąd Okręgowy nie dokonał uzupełnienia postępowania dowodowego dla stwierdzenia rzeczywistych przesłanek zastosowania art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Nie bez znaczenia było pomijanie zarzutów organu rentowego zgłaszanych przez ten organ na piśmie jak i na rozprawie. Rację ma apelujący organ rentowy, że ocena stanu zdrowia tzn. aspektu biologicznego (ocena naruszenia sprawności organizmu) nie jest jedyną mającą znaczenie w orzecznictwie rentowym. Nie można bowiem pomijać oceny niezdolności do pracy ubezpieczonej na płaszczyźnie socjalno-ekonomicznej, gdyż dopiero ocena przeprowadzona na obu w/w płaszczyznach skutkuje prawidłową oceną częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy. W niniejszej sprawie zmienił się poziom wykształcenia ubezpieczonej od czasu, gdy orzekano u niej poprzednio całkowitą niezdolność do pracy, a kwestia ta nie znalazła się w polu badania istoty sporu przez Sąd Okręgowy. Opisana sytuacja spowodowała poważne luki w zgromadzonym materiale dowodowym wymagające przeprowadzenia ponownie w znacznej części postępowania dowodowego.

Uchylając zaskarżony wyrok i przekazując sprawę Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania Sąd II instancji wskazał, że Sąd ten winien dokonać oceny niezdolności do pracy ubezpieczonej na obu w/w płaszczyznach. W tym celu zaistnieje niewątpliwie w pierwszym rzędzie potrzeba zasięgnięcia opinii uzupełniającej biegłego chirurga ortopedy, jak również należałoby rozważyć ewentualną potrzebę dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy, jak i przeprowadzenia dalszego stosownego postępowania dowodowego mającego na celu ocenę niezdolności do pracy ubezpieczonej zarówno na płaszczyźnie biologicznej jak i socjalno-ekonomicznej.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

K. S. urodziła się w dniu (...) i posiada wyższe wykształcenie (magister pedagogiki). W okresie od 30 listopada 2011 roku do 31 października 2014 roku ubezpieczona była uprawniona do pobierania renty socjalnej, a w dniu 25 września 2014 roku złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do tego świadczenia na dalszy okres czasu. Rozpoznając powyższy wniosek organ rentowy skierował odwołującą na badanie przez lekarza orzecznika ZUS, który orzeczeniem

z dnia 22 października 2014 roku stwierdził, że badana nie jest całkowicie niezdolna do pracy. Sprzeciw od powyższego orzeczenia wniosła ubezpieczona, jednakże orzeczeniem z dnia 21 listopada 2014 roku komisja lekarska przy Oddziale ZUS w C. podtrzymała stanowisko lekarza orzecznika.

(v. akta rentowe)

Obecnie u ubezpieczonej rozpoznaje się wrodzone zwichnięcie stawów biodrowych oraz stan po leczeniu operacyjnym biodra prawego w 1997 roku, które to schorzenia czynią ją nadal całkowicie niezdolną do pracy z przyczyn chirurgiczno-ortopedycznych na okres 5 lat, licząc od daty wstrzymania świadczenia rentowego, tj. od dnia 31 października 2014 roku, przy czym niezdolność ta pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed dniem 21 lipca 2013 roku. W stanie zdrowia odwołującej, w stosunku do badania z dnia 25 października 2012 roku, kiedy to została uznana przez ZUS za całkowicie niezdolną do pracy, nie zaszła żadna poprawa. Badaniem przedmiotowym stwierdza się znacznego stopnia ograniczenie ruchomości obu stawów biodrowych we wszystkich płaszczyznach i zakresach, z przewagą po stronie prawej, co uniemożliwia odwołującej swobodne poruszanie się, długotrwałe przebywanie w wymuszonych pozycjach ciała, wchodzenie i schodzenie ze schodów. Chód badanej jest utykający – kaczkowaty. Jednocześnie na powyższą ocenę nie ma wpływu fakt, że w związku z ukończeniem studiów wyższych odwołująca zdobyła kwalifikacje do pracy biurowej, albowiem nadal jest ona całkowicie niezdolna do podjęcia zatrudnienia, które wymagałoby od niej przemieszczania się (do i z pracy), a także pracy w pozycji siedzącej w pełnym wymiarze godzin pracy.

(v. opinia biegłego sądowego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii G. M. k. 28-29 wraz z opinią uzupełniającą k. 125)

Z powyższą opinią, po jej uzupełnieniu przez biegłego na etapie ponownego rozpoznawania sprawy, nie zgodził się organ rentowy, zarzucając że zachowanie przez ubezpieczoną zdolności do pracy w ograniczonym zakresie i niepełnym wymiarze czasu pracy stanowi kryterium częściowej niezdolności do pracy.

(v. pismo procesowe ZUS z dnia 23 stycznia 2017 roku k. 138-139)

Biegły sądowy z zakresu chorób wewnętrznych, medycyny pracy, chorób zawodowych, układu oddechowego, toksykologii alkoholu, orzecznictwa lekarskiego i organizacji ochrony zdrowia rozpoznał u odwołującej wrodzone zwichnięcie stawów biodrowych, stan po leczeniu operacyjnym biodra prawego w 1997 roku, astmę oskrzelową stabilną, alergiczny całoroczny nieżyt nosa oraz wadę wzroku korygowaną szklami i stwierdził, że powyższe schorzenia czynią badaną nadal całkowicie niezdolną do pracy, albowiem pomimo uzyskania wyższego wykształcenia pedagogicznego utraciła ona zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Okres trwania tej niezdolności przewiduje się na 5 lat, albowiem po poddaniu się przez odwołującą zabiegowi endoprotezoplastyki, mogłoby (ale nie musiało) dojść do takiej poprawy, która umożliwiłaby jej podjęcie pracy zgodnej z kwalifikacjami na ogólnym rynku pracy. Zdaniem biegłego odwołująca nie jest obecnie zdolna do wykonywania pracy nauczyciela, czy to przedszkolnego, czy edukacji wczesnoszkolnej, z uwagi na konieczność mobilności tak w zakresie dotarcia do miejsca pracy, jak i w zakresie wykonywania samej pracy. Podobnie nie jest ona zdolna do wykonywania pracy umysłowej siedzącej, np. w bankach, na poczcie, w instytucjach państwowych, samorządowych i ubezpieczeniowych, jako przedstawiciel handlowy czy asystentka dyrektora/prezesa, z uwagi na brak mobilności. K. S. mogłaby obecnie być zatrudniona jedynie w warunkach dostosowania stanowiska pracy do jej niepełnosprawności, z dowozem do miejsca pracy i z powrotem.

(v. opinia biegłego sądowego z zakresu chorób wewnętrznych, medycyny pracy, chorób zawodowych, układu oddechowego, toksykologii alkoholu, orzecznictwa lekarskiego i organizacji ochrony zdrowia R. S. k. 159-164)

Z powyższą opinią nie zgodził się organ rentowy, zarzucając że ograniczenia mobilności ubezpieczonej w zakresie stawów biodrowych nie są tego rodzaju, aby całkowicie uniemożliwiały jej wykonywanie jakichkolwiek prac umysłowych.

(v. pismo procesowe ZUS z dnia 8 września 2017 roku k. 189-190)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 982 ze zm.), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

W myśl art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.) niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (art. 12 ust. 2), a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 3).

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia, czy K. S. jest całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w okresach, o których mowa w cytowanym powyżej art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Oceniając stan zdrowia odwołującej Sąd Okręgowy oparł się na zgodnych opiniach biegłych sądowych z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii G. M. oraz z zakresu chorób wewnętrznych, medycyny pracy, chorób zawodowych, układu oddechowego, toksykologii alkoholu, orzecznictwa lekarskiego i organizacji ochrony zdrowia R. S., zgodnie z którymi K. S., pomimo ukończenia wyższych studiów i uzyskania tytułu magistra pedagogiki, pozostaje obecnie okresowo całkowicie niezdolna do pracy na okres pięciu lat, poczynając od dnia 31 października 2014 roku, a niezdolność ta związana jest z naruszeniami sprawności organizmu powstałymi w trakcie nauki w szkole wyższej przed ukończeniem przez nią 25. roku życia. Powyższe opinie Sąd Okręgowy uznał za miarodajne, albowiem zostały one wydane przez biegłych sądowych legitymujących się wieloletnim doświadczeniem zawodowym i orzecznictwem, a poprzedzone zostały bezpośrednim badaniem ubezpieczonej oraz dokładną analizą znajdującą się w aktach rentowych dokumentacji medycznej z przebiegu jej dotychczasowego leczenia. Opinie te uwzględniają przy tym wiek ubezpieczonej, aktualne nasilenie występujących u niej schorzeń, dotychczasowy przebieg choroby, a także przebieg jej dotychczasowego leczenia, zaś ich wnioski końcowe zostały w przekonujący sposób uzasadnione.

Z kolei zarzuty organu rentowego do powyższych opinii stanowią jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi zapatrywaniami biegłych i jako takie nie zasługują na uwzględnienie. W szczególności należy podkreślić, że organ rentowy

w istocie nie kwestionował medycznych ustaleń biegłych, czy ustalonego poziomu kwalifikacji zawodowych odwołującej, a jedynie dokonywał odmiennej niż biegli oceny wpływu rozpoznanych u niej schorzeń na jej zdolność do pracy. W tym kontekście godzi się jednak podnieść, że w toku postępowania sądowego ubezpieczona została zbadana przez biegłego z zakresu medycyny pracy, który z racji swojej specjalizacji posiada najpełniejszą wiedzę o warunkach

pracy panujących na różnego rodzaju stanowiskach pracy, które mogłaby zajmować odwołująca. Biegły ten stanowczo wykluczył zaś, podobnie zresztą jak biegły sądowy z zakresu ortopedii, aby wnioskodawczyni w obecnym stanie zdrowia była w stanie w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywać pracę umysłową na niedostosowanym specjalnie do jej potrzeb stanowisku pracy, a więc w warunkach ogólnego rynku pracy. Należy zaś zauważyć, że posługując się przesłanką niezdolności do „jakiegokolwiek pracy”, ustawodawca zastrzegł w art. 13 ust. 4 ustawy emerytalnej, że jej stwierdzeniu nie stoi na przeszkodzie zachowanie zdolności do pracy w warunkach specjalnie stworzonych dla osoby niepełnosprawnej. Nie ma więc przeszkód w ustaleniu całkowitej niezdolności do pracy, mimo zachowania zdolności do pracy, które może wykonywać osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zatrudniona w zakładzie pracy chronionej, czyli w warunkach, o jakich mowa w art. 28 lub 29 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz. 2046 ze zm.), albo w zakładzie aktywności zawodowej lub na przystosowanym stanowisku pracy osoby niepełnosprawnej. Pokreślić również należy, że zdolność do pracy w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej musi być oceniana w kontekście zdolności do wykonywania pracy w pełnym wymiarze czasu pracy. W przeciwnym wypadku dochodziłoby do sytuacji, gdy z uwagi na stan zdrowia dany ubezpieczony zachowywałby zdolność do pracy w warunkach powszechnego rynku pracy w ułamkowej części etatu, np. w wymiarze 1 godziny dziennie i ta szczątkowa zdolność, w sposób oczywisty uniemożliwiająca mu zdobycie niezbędnych środków utrzymania, wykluczałaby uznanie go za niezdolnego do pracy i przyznanie mu prawa do renty z tego tytułu. W konsekwencji zachowanie przez ubezpieczoną zdolności do pracy w warunkach pracy chronionej i niepełnym wymiarze czasu pracy, nie stanowi o zachowaniu przez nią zdolności do pracy w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W związku z powyższym Sąd oddalił wniosek organu rentowego

o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych sądowych z zakresu chirurgii- ortopedii i medycyny pracy, albowiem okoliczności mające być przedmiotem tego dowodu, zostały już w pełni wyjaśnione i przeprowadzenie tego dowodu prowadziłyby jedynie do zbędnego przedłużania postępowania dowodowego. Należy w tym miejscu przywołać pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 września 2009r. I UK 102/09 (LEX nr 537027), iż nie ma uzasadnienia wniosek

o powołanie kolejnego biegłego jedynie w sytuacji, gdy już złożona opinia jest niekorzystna dla strony. Wykazywanie okoliczności, uzasadniających powołanie kolejnego biegłego pozostaje bowiem w gestii strony, która winna wykazać się niezbędną aktywnością i wykazać błędy, sprzeczności lub inne wady w opiniach biegłych, które dyskwalifikują istniejące opinie ewentualnie uzasadniają powołanie dodatkowych opinii. W ocenie Sądu, organ rentowy składając wnioski

o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnych biegłych takich okoliczności nie wykazał.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz przepisów powołanych w treści uzasadnienia, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty socjalnej na okres pięciu lat, poczynając od dnia 1 listopada 2014 roku.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804 ze zm.).